

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-2.03.

Кафедра правознавства

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

з підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Освітньо-професійна програма	Право

Полтава 2022 рік

Розробник /укладач програми:

Сергій ГЛАДКИЙ – д.ю.н., проф., професор кафедри правознавства
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Рецензенти програми:

Володимир ГОЛІНА – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент
НАПрН України, головний науковий співробітник відділу кримінологічних
досліджень НДІ ВПЗ імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України;

Сергій ЛУКАШЕВИЧ – доцент кафедри права гуманітарно-правового
факультету Національного аерокосмічного університету імені М.С.
Жуковського «Харківський авіаційний інститут», кандидат юридичних наук,
доцент.

Програма навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових
досліджень» обговорена і схвалена на засіданні кафедри правознавства,
протокол засідання кафедри правознавства від 29 серпня 2022 р., № 1.

Завідувач (начальник) кафедри правознавства
д. ю. н., професор

Галина ЛАВРИК

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми «Право»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 081 Право

д. ю. н., професор

Галина ЛАВРИК

Анотація навчальної дисципліни

Модернізація системи вищої освіти в Україні як імператив освітньої політики Української держави на сучасному етапі передбачає активізацію участі всіх суб'єктів освітньої діяльності в організації та здійсненні наукових досліджень. У Законі України «Про вищу освіту» зазначено, що наукова і науково-технічна діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітньої діяльності й здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної і виробничої діяльності в системі вищої освіти (ст. 65 п. 1). Суб'єктами наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності є насамперед науково-педагогічні працівники, а також особи, які навчаються у вищих навчальних закладах. Як засвідчує досвід, широкий вибір форм організації науково-дослідної роботи студентів має велике значення для створення у вищому навчальному закладі атмосфери творчості. Залучення студентів до наукових досліджень сприяє активізації їх розумової діяльності, самовдосконаленню і самореалізації.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень», методології наукової праці створює перспективу розширення й поглиблення ними власного досвіду дослідницької роботи від найпростіших її форм (підготовка виступу на семінарському занятті, рефератів з конкретної дисципліни тощо) до виконання кваліфікаційних робіт та підготовки наукових публікацій.

Предметом навчальної дисципліни є наукове дослідження – його світоглядні й теоретичні засади, принципи, організація, методологія і методика.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є розширення й поглиблення знань студентів, які навчаються за магістерською програмою, щодо теоретичних засад, методології, технологій та організації наукових досліджень у галузі правничих наук, а також розвиток умінь і навичок науково-дослідної роботи, які мають реалізуватися ними при підготовці магістерських робіт.

Програма навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» структурована згідно з особливостями організації освітнього процесу та складається з двох логічно взаємопов'язаних модулів.

Модуль 1. Методологія науково-юридичних досліджень.

Модуль 2. Організація науково-юридичних досліджень.

Zusammenfassung der akademischen Disziplin

Die Modernisierung des Hochschulsystems in der Ukraine als zwingende Voraussetzung der Bildungspolitik des ukrainischen Staates in der gegenwärtigen Phase beinhaltet die Aktivierung der Teilnahme aller Fächer der Bildungstätigkeit an der Organisation und Durchführung der wissenschaftlichen Forschung. Das Gesetz der Ukraine „Über die Hochschulbildung“ besagt, dass wissenschaftliche und technische Aktivitäten in Hochschuleinrichtungen ein

integraler Bestandteil der Bildungsaktivitäten sind und mit dem Ziel durchgeführt werden, wissenschaftliche, pädagogische und industrielle Aktivitäten in das Hochschulsystem zu integrieren (Artikel 65 S. 1). Subjekte wissenschaftlicher, wissenschaftlich-technischer und innovativer Tätigkeiten sind in erster Linie wissenschaftlich und pädagogisch Beschäftigte sowie Personen, die an Hochschulen studieren. Wie die Erfahrung zeigt, ist eine große Auswahl an Organisationsformen der studentischen wissenschaftlichen und forschenden Arbeit von großer Bedeutung für die Schaffung einer kreativen Atmosphäre an einer Hochschule. Die Einbeziehung der Studierenden in die wissenschaftliche Forschung trägt zur Aktivierung ihrer geistigen Aktivität, Selbstverbesserung und Selbstverwirklichung bei.

Das Studium der Studienrichtung „Methodik und Organisation wissenschaftlicher Forschung“, der Methodik wissenschaftlichen Arbeitens, schafft Perspektiven zur Erweiterung und Vertiefung der eigenen Erfahrungen mit Forschungsarbeit von ihren einfachsten Formen (Vorbereitung eines Seminarvortrags, Essays). zu einem Fachgebiet etc.) bis hin zur Durchführung von Qualifikationsarbeiten und der Erstellung wissenschaftlicher Publikationen .

Gegenstand der akademischen Disziplin ist die wissenschaftliche Forschung - ihre Weltanschauung und theoretischen Grundlagen, Prinzipien, Organisation, Methodik und Technik.

Ziel des Studiums der Studienrichtung „Methodik und Organisation wissenschaftlicher Forschung“ ist die Erweiterung und Vertiefung der Kenntnisse der Studierenden des Masterstudiengangs über theoretische Grundlagen, Methodik, Technologien und Organisation wissenschaftlicher Forschung auf dem Gebiet der Rechtswissenschaften, as sowie die Entwicklung der Fähigkeiten und Fertigkeiten zur wissenschaftlichen Forschungsarbeit, die von ihnen im Rahmen der Anfertigung von Masterarbeiten umgesetzt werden sollen.

Das Programm der Studienrichtung „Methodik und Organisation wissenschaftlicher Forschung“ ist nach den Besonderheiten der Organisation des Bildungsprozesses strukturiert und besteht aus zwei logisch miteinander verbundenen Modulen.

Modul 1. Methodik der wissenschaftlichen und juristischen Forschung.

Modul 2. Organisation der wissenschaftlichen und juristischen Forschung.

Annotation of educational discipline

Modernization of the system of higher education in Ukraine as an imperative of the educational policy of the Ukrainian state at the current stage involves the activation of the participation of all subjects of educational activity in the organization and implementation of scientific research. The Law of Ukraine "On Higher Education" states that scientific and scientific and technical activities in higher educational institutions are an integral part of educational activities and are carried out with the aim of integrating scientific, educational and industrial activities in the system of higher education (Article 65 p. 1). Subjects of scientific, scientific-technical and innovative activities are primarily scientific and pedagogical workers,

as well as persons studying in higher educational institutions. As experience shows, a wide choice of forms of organization of students' scientific and research work is of great importance for creating an atmosphere of creativity in a higher educational institution. Involvement of students in scientific research contributes to the activation of their mental activity, self-improvement and self-realization.

The study by students of the academic discipline "Methodology and organization of scientific research", the methodology of scientific work creates the prospect of expanding and deepening their own experience of research work from its simplest forms (preparation of a speech at a seminar class, essays on a specific discipline, etc.) to the performance of qualification works and the preparation of scientific publications .

The subject of the academic discipline is scientific research - its worldview and theoretical foundations, principles, organization, methodology and technique.

The purpose of studying the academic discipline "Methodology and organization of scientific research" is to expand and deepen the knowledge of students studying under the master's program regarding the theoretical foundations, methodology, technologies and organization of scientific research in the field of legal sciences, as well as the development of the skills and abilities of scientific research work , which should be implemented by them during the preparation of master's theses.

The program of the study discipline "Methodology and organization of scientific research" is structured according to the peculiarities of the organization of the educational process and consists of two logically interconnected modules.

Module 1. Methodology of scientific and legal research.

Module 2. Organization of scientific and legal research.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» укладена відповідно до освітньо-професійної програми «Право», розробленої на підставі стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 року № 643.

Предметом навчальної дисципліни є наукове дослідження – його світоглядні й теоретичні засади, принципи, організація, методологія і методика

Метою вивчення навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є розширення й поглиблення знань студентів, які навчаються за магістерською програмою, щодо теоретичних засад, методології, технологій та організації наукових досліджень у галузі правничих наук, а також розвиток умінь і навичок науково-дослідної роботи, які мають реалізуватися ними при підготовці магістерських робіт.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є

- поглиблення та конкретизація уявлень про науку як систему знань і методологічний інструментарій практично орієнтованого пізнання соціальної дійсності загалом та державно-правової дійсності зокрема;
- опанування системи методологічних підходів та методів науково-юридичних досліджень, осмислення плюралістичності її парадигмальних засад і світоглядних основ;
- ознайомлення з ключовими технологіями наукового пізнання, основними принципами та етапами організації науково-юридичного дослідження;
- надання студентам методичних рекомендацій щодо проведення самостійних наукових досліджень, виконання ними окремих видів навчально-дослідних і наукових робіт.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- організаційні засади здійснення наукових досліджень та сучасні вимоги щодо їх ресурсного забезпечення;
- теоретичні основи здійснення наукових досліджень, зокрема, їх види, критерії науковості знань тощо;
- структуру і логіку наукового дослідження, його основні етапи;
- сучасні парадигмальні засади науково-юридичного пізнання;
- загальні та спеціальні методи науково-юридичних досліджень;
- методи пошуку і обробки наукової інформації;
- загальні вимоги щодо підготовки, оформлення і захисту магістерських робіт;
- форми наукової комунікації;

вміти:

- володіти методами організації науково-дослідної діяльності;
- формулювати тему наукової роботи;

- розрізняти і визначати об'єкт і предмет дослідження;
- формулювати актуальність, новизну, теоретичну і практичну значущість дослідження;
- оцінювати придатність методів дослідження та визначати достовірність і об'єктивність одержаних результатів;
- здійснювати самостійний пошук наукової інформації;
- здійснювати добір фактичного матеріалу;
- оформлювати наукові результати згідно вимог Міністерства освіти і науки України;
- презентувати результати наукового дослідження.

Вивчення навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» забезпечує формування у здобувачів вищої освіти **загальних і спеціальних компетентностей** та досягнення **результатів навчання**, визначених освітньо-професійною програмою «Право», розробленою на підставі стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право для другого (магістерського) рівня вищої освіти, а саме:

загальних компетентностей:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 1);
- здатність проводити дослідження на відповідному рівні (ЗК 2);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 3);
- здатність працювати в міжнародному контексті (ЗК 9);

спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:

- здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України (СК 2);
- здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України (СК 4);
- здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності (СК 9);
- здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією (СК 13);
- здатність аналізувати сучасні виклики і загрози для людини і суспільства, виявляти причини їх настання та можливі наслідки, усвідомлюючи свій професійний обов'язок і соціальну значущість (ДСК 17).

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Право», розробленої на підставі стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право для другого (магістерського) рівня вищої освіти:

- оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання (РН 1);
- співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами (РН 2);
- проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження (РН 3);
- здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних

комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки (РН 4);

– обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи (РН 6);

– оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності (РН 8);

– аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права (РН 10);

– проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу (РН 12);

– вміти ідентифікувати сучасні виклики і загрози для людини і суспільства, виконувати обов'язки щодо їх нівелювання та усунення з урахуванням етичних норм і принципів професійної діяльності (ДРН 19).

Програма навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» структурована згідно з особливостями організації освітнього процесу та складається з двох логічно взаємопов'язаних модулів.

Модуль 1. Методологія науково-юридичних досліджень.

Модуль 2. Організація науково-юридичних досліджень.

Навчальна дисципліна є **нормативною**.

Форма підсумкового контролю знань: **екзамен**.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВО-ЮРИДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 1. Наукове дослідження як форма розвитку науки і технологія застосування методологічних засобів

Поняття та основні функції науки. Об'єкт і предмет науки. Класифікація наук.

Основні риси та функції юридичної науки. Система юридичних наук. Юридична наука в системі соціально-гуманітарного наукового знання.

Наукове дослідження як основна форма розвитку науки. Класифікація наукових досліджень. Ефективність наукових досліджень.

Методологія науки як основа наукового дослідження, її поняття та структура. Функції методології науки. Метод, методика і техніка дослідження. Наукові методи та методи практичної діяльності.

Поняття і структура методології юридичної науки. Класифікація методів юридичної науки.

Предметна та цільова обумовленість методів юридичної науки. Проблема належності, допустимості, істинності, доцільності при виборі методу дослідження.

Наукові поняття як знаряддя юридичного мислення. Правові поняття і категорії. Правовий концепт.

Тема 2. Парадигмальні засади наукових досліджень

Наукове дослідження як процес наукового мислення та фіксації його результатів. Плуралістичність світоглядних засад наукового мислення.

Поняття типу (стилю) наукового мислення, наукової парадигми та наукової картини світу, їх взаємообумовленість. Типологія стилів наукового мислення (класичний, некласичний, постнекласичний стилі). Парадигми і наукові революції. Міжпарадигмальний діалог.

Філософсько-світоглядні підходи в наукових дослідженнях (матеріалістичний та ідеалістичний; діалектичний та метафізичний; визнання чи заперечення об'єктивних соціальних закономірностей та можливості їх пізнання й ін.).

Поняття праворозуміння, його значення для юридичної науки та практики. Тип праворозуміння як парадигма. Основні теоретичні підходи до праворозуміння. Причини та умови множинності підходів до праворозуміння. Основні характеристики сучасних підходів до праворозуміння.

Тема 3. Саморефлексія як методологічний принцип сучасного наукового пізнання

Поняття суб'єкта наукового пізнання. Парадигмальні відмінності в розумінні взаємозв'язку і взаємодії суб'єкта та об'єкта наукового пізнання. Суб'єкт наукового пізнання з погляду некласичної парадигми.

Здатність до саморефлексії (самопізнання) як фахова компетенція сучасного науковця. Самосвідомість науковця, її роль у процесі самопізнання та наукового пізнання.

Саморефлексивна установка свідомості та способи її реалізації у процесі пізнання.

Правосвідомість як предметне поле та інструмент правового самопізнання та науково-юридичного пізнання. Правовий менталітет. Пізнавальні ментальні установки. Деформації правосвідомості, їх роль у пізнанні суб'єктом світу права.

Тема 4. Методологічні підходи у науково-юридичних дослідженнях

Поняття наукового підходу. Співвідношення наукового підходу та наукового методу. Методологічні принципи.

Загальна характеристика системи методологічних підходів юриспруденції. Історичний підхід. Логічний підхід. Герменевтичний підхід. Порівняльний підхід. Ціннісний (аксіологічний) підхід. Системний підхід. Синергетичний підхід. Поведінковий (біхевіористський) підхід. Гуманістичний підхід. Кібернетичний підхід. Структурний підхід. Функціональний підхід. Системно-функціональний підхід. Інституціональний підхід. Інтерсуб'єктивістський підхід. Комплексний підхід.

Тема 5. Методи науково-юридичних досліджень

Поняття та загальна характеристика загальнонаукових методів пізнання державно-правових явищ. Методи теоретичних та емпіричних досліджень. Формально-логічні процедури (аналіз, синтез, індукція, дедукція та ін.). Системний метод. Структурний метод. Функціональний метод. Порівняльний метод.

Наукові методи пізнання державно-правових явищ, що застосовуються суміжними науками або групами наук. Історичний метод. Психологічний метод. Метод конкретно-соціологічного дослідження. Інституціональний метод. Математичні та статистичні методи. Кібернетичний та інші методи технічних наук, що використовуються в юриспруденції.

Поняття та загальна характеристика спеціальних методів науково-юридичного пізнання. Формально-юридичний метод. Порівняльно-правовий метод. Історико-правовий метод. Методи правової герменевтики. Метод державно-правового моделювання. Метод державно-правового експерименту. Метод судової статистики.

Модуль 2

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ЮРИДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 6. Організаційні засади наукових досліджень

Організаційні засади наукової діяльності в Україні. Поняття про науковий напрям і наукову школу.

Склад та підготовка наукових кадрів в Україні. Наукові ступені та вчені звання в Україні: сутність, значення, порядок присудження. Статус науковця.

Організація наукових досліджень у вищому навчальному закладі. Університет як суб'єкт наукової діяльності.

Міжнародне співробітництво в науково-дослідній сфері. Чинні міжнародні програми, які діють в Україні. Організація наукових грантів та проектів обміну науковим досвідом між українськими та зарубіжними вченими. Стажування за кордоном. Партнерські відносини споріднених університетів Європи й України.

Тема 7. Інформаційне забезпечення наукових досліджень

Поняття та види інформаційного забезпечення наукових досліджень. Роль і функції наукової інформації.

Система джерел наукової інформації: бібліотечні фонди, архівні фонди. Друковані джерела: книги, журнали, збірки матеріалів тощо. Електронні ресурси, пошукові системи мережі Інтернет.

Специфіка джерел юридичних досліджень. Нормативно-правові документи. Матеріали юридичної практики. Правова статистика.

Організація роботи з науково-теоретичними та емпіричними джерелами. Пошук, відбір та опрацювання джерельної бази дослідження.

Основні правила посилання і цитування. Оформлення списку використаних джерел і літератури (вимоги ДСТУ).

Тема 8. Наукове дослідження як процес, його логіка та етапи проведення

Процес наукового дослідження, його характеристики та етапи проведення. Категоріально-понятійний апарат наукового дослідження.

Тема наукового дослідження: критерії вибору, порядок конкретизації. Науковий напрямок. Наукове питання.

Поняття наукової проблеми. Види наукових проблем. Постановка і уточнення наукової проблеми. Проблемна ситуація. Наукова проблема і наукова теорія. Наукова проблема в правознавстві.

Поняття наукової гіпотези. Види наукових гіпотез. Етапи розробки наукової гіпотези. Постановка і формулювання наукової гіпотези. Способи підтвердження наукової гіпотези (теоретичні та експериментальні дослідження). Наукове обґрунтування та наукові пояснення. Наукова гіпотеза і наукова теорія.

Тема 9. Оформлення та апробація результатів наукового дослідження

Науковий стиль мовлення. Наукова українська мова. Виразність і мова тексту наукової праці.

Поняття наукової термінології. Види юридичних термінів. Правильність застосування наукової термінології.

Форми наукових праць з юридичних наук: тези доповідей, наукові статті, монографії, дисертації. Система фахової періодики для публікації результатів дослідження. Наукові семінари, конференції, конгреси. Спеціалізована комунікація через Інтернет.

Дискусія як форма апробації наукового дослідження. Порядок ведення наукової дискусії.

Тема 10. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження

Поняття, мета і завдання науково-дослідної роботи студентів, які здобувають юридичну освіту. Роль науково-дослідної роботи у процесі підготовки фахівця-юриста. Види та форми науково-дослідної роботи студентів. Участь у діяльності наукового студентського гуртка. Участь у діяльності студентського дискусійного клубу. Магістерська робота.

Організація підготовки та захисту магістерської роботи. Обов'язки наукового керівника магістерської роботи. Обов'язки студента з виконання магістерської роботи.

Структура магістерської роботи, її розробка.

Обрання та затвердження теми магістерської роботи. Складання плану і графіка виконання магістерської роботи. Робота з літературою, нормативними актами та іншими джерелами.

Вимоги до змісту магістерської роботи. Актуальність дослідження. Вибір об'єкта та предмета дослідження. Мета і завдання дослідження. Новизна і практичне значення дослідження. Зміст дослідження. Логічна послідовність викладу матеріалу. Наукові висновки та пропозиції автора дослідження.

Вимоги до оформлення магістерської роботи.

Перевірка магістерської роботи. Відзив наукового керівника та рецензія.
Захист магістерської роботи. Порядок оцінювання магістерської роботи.

Підготовка та оформлення наукової доповіді за матеріалами магістерської роботи на наукову конференцію.

Інформаційні джерела:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
2. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2015 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19/page>
3. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25 червня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 33. Ст. 345.
5. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 48. Ст. 253.
6. Про Академію правових наук України: Указ Президента України від 23 липня 1993 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main>
7. Положення про Міністерство освіти і науки України: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630 // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-п>
8. Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-п>
9. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 17 жовтня 2012 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1851-12>

Основні інформаційні джерела:

10. Азарян А.А. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.А. Азарян, Р.С. Азарян. Кривий Ріг : Вид. центр КТУ, 2010. 231 с.
11. Борисенко В.Д. Організація наукових досліджень в Україні : навч. посіб. / В.Д. Борисенко, С.А. Устенко; Миколаїв. нац. унт ім. В.О. Сухомлинського. Миколаїв : МНУ, 2016. 258 с.
12. Вдовичин І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / Укоопспілка, Львів. комерц. акад. ; [уклад. Ігор Вдовичин]. Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2015. 247 с.
13. Данильян О. Г. Методологія наукових досліджень: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Х.: Право, 2019. 369 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/OMND.pdf.

14. Дайновський Ю.А. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / Ю.А. Дайновський; Центр. спілка спожив. т-в України, Львів. торг.-екон. ун-т. Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2017. 231 с.

15. Дегтярьов А.В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / А.В. Дегтярьов, М.Г. Кокодій. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 80 с.

16. Демківський А.В. Основи методології наукових досліджень : навч. посіб. / А.В. Демківський, П.І. Безус. К. : Акад. муніцип. упр., 2012. 276 с.

17. Захаркевич О.В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В. Захаркевич, Г.С. Швець, О.М. Сарана. Хмельницький : ХНУ, 2013. 223 с.

18. Колесников О.В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В. Колесников. 2-ге вид., випр. та допов. К. : Центр учб. л-ри, 2011. 143 с.

19. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : Навч. посібник / О.В. Крушельницька. К. : Кондор, 2006. 206 с.

20. Лудченко О. Основи наукових досліджень і патентознавство : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Лудченко [та ін.]. 4-те вид., переробл. і доповн. К. : Ун-т "Україна", 2011. 236 с.

21. Малигіна В.Д. Методологія наукових досліджень : монографія / В.Д. Малигіна, О.Ю. Холодова, Л.М. Акімова ; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. Рівне : НУВГП, 2016. 247 с.

22. Науково-дослідницька діяльність студентів, курсантів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів та докторантів : довідник молодого вченого / А.В. Байлов, О.М. Литвинов, В.В. Чумак. Х.: ХНУВС, 2016. 363 с.

23. Партико З.В. Основи наукових досліджень: підготовка дисертації : навч. посіб. / З.В. Партико. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Ліра-К, 2018. 231 с.

24. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: навч. посібник. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 184 с.

Додаткові інформаційні джерела:

25. Алаїс С.І. Проблема праворозуміння в основних школах права: дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / С.І. Алаїс ; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. К., 2003. 203 арк.

26. Афанасьєв А.О. Основи наукових досліджень : навч. посібник / А.О. Афанасьєв, Є.Ю. Кузькін ; Харківський нац. екон. ун-т. Х. : ХНЕУ, 2005. 96 с.

27. Білецький Б. Основи наукових досліджень: категорії, поняття, терміни, нормативні документи : навч. посіб.-довід. / Б. Білецький, О. Добржанський. Чернівці : Технодрук, 2010. 380 с.

28. Бхаттачарджи А., Ситник Н. Методологія та організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках. Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2022. 173 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/49231/1/Metodolohiia_orhanizatsiia_naukovy_kh_doslidzhen_2022.pdf

29. Гладкий С.О. Вчення Л. Петражицького як теоретико-методологічний інструмент правового самопізнання / С.О. Гладкий // Традиції та інновації розвитку приватного права в Україні: освітній вимір : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Полтава, 6 червня 2014 р. Полтава: ПУЕТ, 2014. С. 6-12.

30. Гладкий С.О. Деформації правосвідомості у контексті правового самопізнання / С.О. Гладкий // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Право» : збірник наукових праць. Х.: ХНУ, 2014. № 1137. С. 22-25.

31. Гладкий С.О. Поняття правового менталітету як засіб правового самопізнання / С.О. Гладкий // Держава і право : збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2014. Вип. 65. С. 9-18.

32. Гладкий С.О. Правове самопізнання як предмет комплексного дослідження: концептуальні аспекти / С.О. Гладкий // Держава і право : збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2014. Вип. 63. С. 3-9.

33. Гладкий С.О. Правовий менталітет як об'єкт правового самопізнання / С.О. Гладкий // Часопис Київського університету права : Український науково-теоретичний часопис. К.: КУП, 2014. № 2. С. 14-16.

34. Гладкий С.О. Правовий нігілізм як об'єкт правового самопізнання / С.О. Гладкий // Форум права : електронний науковий журнал. Х.: ХНУВС, 2014. № 3. С. 69-73 [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_3_13.pdf

35. Гладкий С.О. Правосвідомість як предметне поле та інструмент правового самопізнання / С.О. Гладкий // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право : збірник наукових праць. Маріуполь: МДУ, 2013. Вип. 6. С. 10-19.

36. Гладкий С.О. Самосвідомість як структурно-функціональне ядро правового самопізнання / С.О. Гладкий // Часопис Київського університету права : Український науково-теоретичний часопис. К.: КУП, 2014. № 3. С. 13-16.

37. Гладкий С.О. Світоглядні координати правового самопізнання / С.О. Гладкий // Держава і право : збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2014. Вип. 64. С. 11-19.

38. Гладкий С.О. Склад правосвідомості у контексті правового самопізнання / С.О. Гладкий // Часопис Київського університету права : Український науково-теоретичний часопис. К.: КУП, 2014. № 1. С. 12-16.

39. Гладкий С.О. Структура самосвідомості у контексті правового самопізнання / С.О. Гладкий // Держава і право : збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2014. Вип. 66. С. 3-12.

40. Гладкий С.О. Трансформації праворозуміння у вимірі правового самопізнання / С.О. Гладкий // Вісник Харківського національного університету

ім. В.Н.Каразіна. Серія «Право» : збірник наукових праць. Х.: ХНУ, 2014. № 1106. С. 34-37.

41. Глосарій з навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання / Харк. нац. екон. ун-т ; уклад. О.А. Єрмоленко. Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 23 с.

42. Гребеньков Г.В. Методологія кримінально-правових досліджень : наук.-практ. посіб. / Г.В. Гребеньков, Є.С. Назимко ; Донец. юрид. ін-т. Донецьк : Цифрова типографія, 2012. 201 с.

43. Грищук Ю.С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ю.С. Грищук ; Нац. технічний ун-т "Харківський політехнічний ін-т". Х. : НТУ "ХПІ", 2008. 232 с.

44. Данилкович А.Г. Основи наукових досліджень у вищому навчальному закладі : навч. посіб. / А.Г. Данилкович ; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. К. : КНУТД, 2010. 294 с.

45. Дідик М.М. Основи наукових досліджень у криміналістиці : підруч. для вищих навч. закл. МВС України / М.М. Дідик, І.Ю. Горбатенко ; Національний ун-т внутр. справ. Херсонський юрид. ін-т. Херсон : ВАТ "Херсонська міська друкарня", 2003. 214 с.

46. Дубов Г.О. Становлення методології юридичних досліджень: особливості радянського та сучасного етапів : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Г.О. Дубов ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2014. 16 с.

47. Завальний А.М. Методологічні та теоретичні основи пізнання юридичних фактів : монографія / А.М. Завальний. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2011. 95 с.

48. Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила: ДСТУ 3582-97. Введ. 01.07.98. К.: Держстандарт України, 1998. 16 с.

49. Кельман М.С. Юридична наука: проблеми методології : монографія / М.С. Кельман ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Т.: Терно-граф, 2011. 492 с.

50. Кириленко О.П. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях : навч. посіб. / [О.П. Кириленко, В. В. Письменний] ; Терноп. нац. екон. ун-т. Т. : ТНЕУ, 2013. 227 с.

51. Ковальчук В.В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В.В. Ковальчук, Л.М. Моїсєєв ; наук. ред. В. О. Дроздов ; Державна наукова установа "Інститут інноваційних технологій і змісту освіти", АПН України, Південний науковий центр. 4-е вид., перероб. і доп. К. : Професіонал, 2007. 239 с.

52. Ковальчук В.В. Основи наукових досліджень. Становлення категоріальних форм міждисциплінарного знання : навч. посіб. / В.В. Ковальчук, О.М. Маслій, С.О. Ключник. О., 2012. 148 с.

53. Корягін М.В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / М.В. Корягін, М.Ю. Чік. К. : Алерта, 2014. 620 с.

54. Маниліч М.І. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / М.І. Маниліч [та ін.]. Чернівці : Букрек, 2005. 252 с.

55. Моштук В. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посіб. для самост. роботи студ. / В. Моштук, В. Терес ; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. Дрогобич : [РВВ ДДПУ ім. І. Франка], 2010. 117 с.
56. Отенко І.П. Основи наукових досліджень : конспект лекцій / І.П. Отенко; Харк. нац. екон. ун-т. Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. 80 с.
57. Питання удосконалення методології сучасної юриспруденції : тези 2-гої Міжнар. наук. конф., присвяч. пам'яті проф. О.В. Сурілова, 30-31 берез. 2012 р. / Нац. ун-т "Одес. юрид. акад" ; [за заг. ред. Ю.М. Оборотова]. О. : Фенікс, 2012. 266 с.
58. Пихтіна Н.П. Основи наукових досліджень в опорних схемах : навч.-метод. посіб. / Н.П. Пихтіна, С.О. Нестерець ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. 2-ге вид. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. 71 с.
59. Попович М.М. Основи наукових досліджень : конспект лекцій / уклад. М.М. Попович ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2008. 80 с.
60. Порівняльне правознавство у системі юридичних наук: проблеми методології / О.В. Кресін [та ін.] ; ред. Ю.С. Шемшученко ; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. К. : [б.в.], 2006. 256 с.
61. Пушкар О.І. Основи наукових досліджень : конспект лекцій / О.І. Пушкар, О.А. Єрмоленко ; Харківський нац. екон. ун-т. Х. : ХНЕУ, 2005. 88 с.
62. Розвиток методології сучасної юриспруденції. Третя Міжнародна наукова конференція, 12 квітня 2013 року : матеріали / Нац. ун-т "Одес. юрид. акад." ; [відп. ред. Ю.М. Оборотов]. О. : Фенікс, 2013. 214 с.
63. Свердан М.М. Основи наукових досліджень : підруч. / М.М. Свердан, М.Р. Свердан ; Буковинська держ. фінансова академія. Чернівці : Рута, 2008. 456 с.
64. Сидоренко В.К. Основи наукових досліджень: навч. посіб. для вищ. пед. закл. освіти / В.К. Сидоренко, П.В. Дмитренко. К. : РНЦ "ДІНІТ", 2000. 260 с.
65. Стадніченко О.О. Основи наукових досліджень та інформаційна культура студентів : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.О. Стадніченко, І.Л. Мацегора ; ДВНЗ "Запоріж. нац. ун-т" МОН України. Запоріжжя : [ЗНУ], 2010. 206 с.
66. Суворін О.В. Основи наукових досліджень та наукова інформація : [навч. посібник] / О.В. Суворін [та ін.] ; Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Даля. Технологічний ін-т. Луганськ : [б.в.], 2008. 129 с.
67. Теорія держави і права. Академічний курс: підруч. / О.В. Зайчук [та ін.] ; ред. О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. 2-ге вид., переробл. і доп. К.: Юрінком Інтер, 2008. 688 с.
68. Теорія держави і права: підруч. / [Петришин О. В. та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О.В. Петришина ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". Х.: Право, 2014. 366 с.

69. Фальковський А.О. Аксіологічний підхід в методології сучасної юриспруденції: дис... канд. юрид. наук : 12.00.12 / А.О. Фальковський ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". О., 2011. – 216 арк.

70. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень: конспект лекцій / А.С. Філіпенко. К.: Академвидав, 2004. 207 с.

71. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Г.С. Цехмістрова; Київський ун-т туризму, економіки і права. К. : Слово, 2003. 235 с.

72. Швець Ф.Д. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / Ф.Д. Швець. Рівне : НУВГП, 2013. 208 с.